

**TÁRSADALMI BEFOGADÁS AZ
ERASMUS+ PROJEKTEK
TÜKRÉBEN**

Szerkesztő: Győrpál Zsuzsanna

Kiadványszerkesztő: Sebestyén Szilvia

Kiadja: Tempus Közalapítvány

A kiadásért felel: Tordai Péter, igazgató

Nyomdai kivitelezés: Komáromi Nyomda, 2019

Kiadványunk megjelenését az Emberi Erőforrások Minisztériuma
és az Európai Bizottság támogatta.

A kiadványban megjelentek nem szükségszerűen tükrözik
az Európai Bizottság álláspontját.

© Shutterstock és a pályázók képanyagai

ISBN 978-615-5319-61-7

További információ:

TEMPUS KÖZALAPÍTVÁNY

1071 Budapest, Kéthly Anna tér 1.

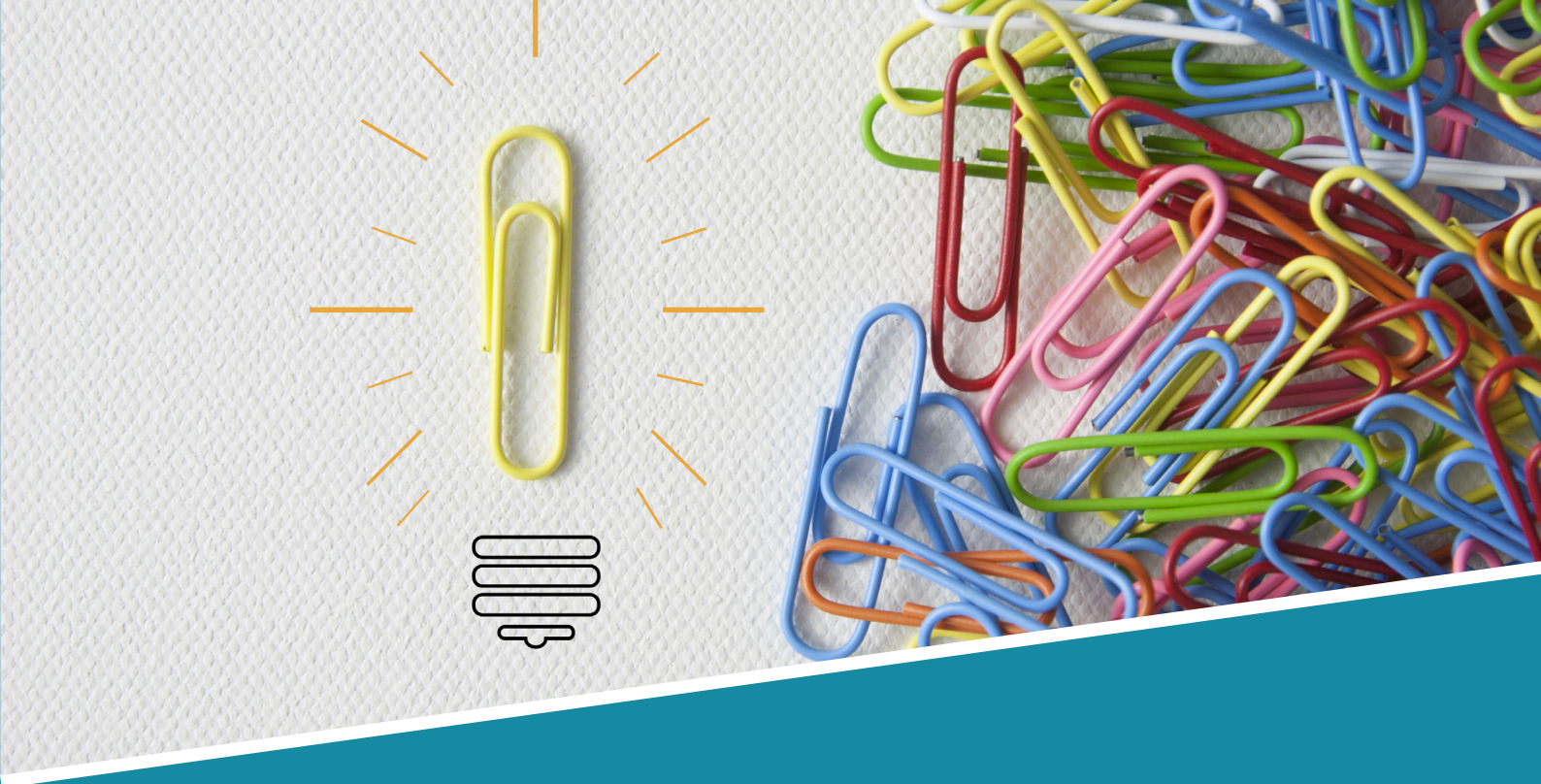
Telefon: 061 • 237 •1300 | 061 • 237 •1320

e-mail: info@tpf.hu

www.tka.hu

Erasmus+

TARTALOMJEGYZÉK

Kis lépésekkel a nagy változások felé	6
Valódi befogadó és esélyteremtő iskola Miskolcon	12
Generációk összefogása egy érzékenyebb társadalomért	16
Önkéntes vagyok, érted és magamért teszem	20
Szabadulásra való felkészítés nemzetközi összefogásban	24
Támogatás speciális igényekre szabva	28
Új uniós program a szolidaritás jegyében	32

ELŐSZÓ

Sokan gondolják azt, hogy csak a jómódúak, a kiváltságosok tehetik meg, hogy külföldre utazzanak tapasztalatszerzés céljából. Pedig az Európai Unió Erasmus+ programjának épp az az egyik legfontosabb célkitűzése, hogy a nemzetközi projektekben való részvétel lehetőségét a legszélesebb körben biztosítsa. A hátrányos helyzetű emberek – legyenek akár tanulási nehézségekkel küzdő vagy fogyatékossgal élő fiatalok, tartós szegénységben élő vagy társadalmi akadályokkal küzdő személyek – bekapcsolódása által közelebb kerülhetünk egy méltányos és befogadó Európa megteremtéséhez, és ebben az Erasmus+ programnak is jelentős szerepe van.

Az oktatási, képzési és ifjúsági területen megvalósított projektek résztvevői toleránsabbá és nyitottabbá válnak, valamint a nemzetközi kitekintés hatására megerősödik az európai identitásuk. Ezek a projektek hozzájárulnak a közös európai értékek népszerűsítéséhez, az emberek és kultúrák sokféleségének elfogadásához, valamint a társadalmi egyenlőség megteremtéséhez. Mindemelett nem elhanyagolható, hogy életre szóló, felejthetetlen élményeket biztosítanak azok számára is, akik más körülmények között nem szerezhetnének hasonló tapasztalatokat.

És hogy mit tanulhatnak például a diákok egy kerekesszékes portugál vállalkozótól? Hogyan segítheti a munkaerőpiaci érvényesülést egy csónak felújítása? Miképp járulhat hozzá egy társasjáték a deviáns fiatalok boldogulásához? Mindez kiderül a következő oldalakon található inspiráló történetekből, amelyek jól mutatják, hogy az „Egyesülve a sokféleségben” uniós jelmondat nem pusztán üres frázis, ha az Erasmus+ programról van szó.

KIS LÉPÉSEKKEL A NAGY VÁLTOZÁSOK FELÉ

A társadalmi kohézió építésének egyik meghatározó területe a kevesebb lehetőséggel rendelkező társadalmi csoportok támogatása, amely magában foglalja a marginalizálódás és a kirekesztés elleni küzdelmet, valamint az esélyegyenlőség előmozdítását is. A Tempus Közalapítvány 2018. november 29-én *Társadalmi befogadás az Erasmus+ projektek tükrében* címmel szakpolitikai szemináriumot tartott, amelynek keretében a magyarországi helyzetről, valamint a jövő kihívásairól cseréltek eszmét a téma szakértői.

ERASMUS+ AZ INKLUZÍV TÁRSADALOMÉRT

Az uniós szintű oktatás- és ifjúságpolitikai célkitűzések megvalósításának egyik leghatékonyabb eszközt mutatta be nyitóelőadásában *Verses István*, az Erasmus+ magyarországi programvezetője. A program célja eredetileg a foglalkoztatottság növelése volt, ám a hangsúlyok mára az európai értékek, az identitás és az összetartozás erősítése irányába tolódtak el. Ennek részét képezi a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése is.

A társadalmi kirekesztettség elleni küzdelemben kiemelt szerepet kap az iskola, hiszen az oktatás színvonalának javítása erőteljesen hat a foglalkoztatottságra, ezek pedig a társadalmi mobilitás kulcstényezői. Az Európai Unió célja a korai iskolaelhagyók számának 10 százalék alá csökkentése, valamint a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának 40 százalék fölé emelése. Magyarországon mindkét mutató tekintetében sok feladat áll még előttünk, hangsúlyozta Verses István.

Az Erasmus+ program társadalmi integrációs szerepét úgy tölti be, hogy lehetőséget biztosít olyan pályázatok megvalósítására, amelyek vagy formális keretek között, oktatási-képzési lehetőségek révén, vagy informálisabb keretek között, ifjúsági programokon keresztül érik el a veszélyeztetett csoportokat. A Tempus Közalapítvány célja a mobilitási pályázatok, stratégiai partnerségek, az ifjúsági párbeszéd támogatása is, valamint a szakemberek közötti tapasztalatcsere háttérének megteremtése. Verses István kiemelte, hogy eredmény csak az érintettek személyes érdeklődésének felkeltésével és a programokba való aktív bekapcsolódásával érhető el.

A 2014 ÓTA TARTÓ IDŐSZAK EREDMÉNYEI

Az Erasmus+ 2014-17 közötti szakaszáról szólva a programvezető elmondta, hogy a KA1 mobilitásban résztvevők 11,5 százaléka sajátos igényű vagy hátrányos helyzetű volt. Ez az adat azt jelenti, hogy kétszer annyi érintett kapcsolódott be a programba, mint korábban, s ez csak részben indokolható a támogatási források növekedésével, sokkal inkább a pályázók problémafelismerését jelzi. Az ifjúsági célcsoport esetén ez az arány a 30 százalékot is elérte, ami az induláskor tervezett 21.600 fő helyett csaknem 83.400 fő bevonását jelentette. **Ha az utóbbi négy évben támogatott projektek témáit nézzük, szembetűnő, hogy az Erasmus+ programban kiemelt szerepet kapott az egyenlőség és a befogadás, különösen az ifjúsági projektek esetében.**

A Tempus Közalapítvány platformot, találkozási pontot is biztosít a társadalmi befogadás elősegítésével foglalkozó szervezetek és szakemberek eszmecseréjéhez, jó gyakorlatainak megismeréséhez. Részt vettek például a Croocos projektben, amely tudást és eszköztárat biztosít a korai iskolaelhagyás visszaszorítására államilag kidolgozott javaslatok alkalmazásához. Az ESLplus tudásportál pedig további segítséget ad konkrét példák, bevált megoldások bemutatásával. Képzések szervezésével, a projektek támogatásával, valamint tanácsadással is segíti a közalapítvány a témával foglalkozó szervezeteket.

SOKSZÍNŰSÉG ÉS ÖSSZETARTÁS

A bevezető előadás után oktatáskutatók és gyakorlati szakemberek ültek a pódiumra. *Deli Kitti* a Pécsi Tudományegyetem Befogadó Egyetem koncepciójának megvalósításával foglalkozik; *Kisari Károly* a Rejtett Kincsek Down Egyesület elnökeként 1998 óta támogatja az érintett családokat; *Svatics Carmen* az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar oktatója, fogyatékoságügyi tanácsadóként és oktatáspolitikai szakértőként is tevékenykedik; *Domokos Veronika* pedig az Oktatási Hivatal munkatársa, aki korábban a Szimfónia program szakmai vezetőjeként dolgozott.

A társadalmi befogadás mindannyiunk számára kicsit mást jelent. De az biztos, hogy összetartó társadalmat eredményez, amelyben mindenki jól érzi magát, amelynek részt tud venni a folyamataiban, és amelyet építhet, mondta Svatics Carmen. Kisari Károly azt a képességet emelte ki, hogy el tudjuk fogadni egymást úgy, ahogy vagyunk, mert erre lehet tovább építkezni. Deli Kitti a sokszínűség értékének felismerését hangsúlyozva elmondta, hogy a gyakorlatban ez például a Befogadó Egyetem koncepcióján keresztül valósítható meg.

AZ ESÉLYEGYENLŐSÉG FELTÉTELEI

Kisari Károly azt tapasztalta, hogy a sajátos nevelési igényű gyerekek integrálása az oktatási rendszerbe sokszor megoldhatatlannak tűnő feladat elé állítja a szülőket, és hiába biztosítja a jogrendszer az oktatásukat. A civil szervezet vezetője rámutatott, hogy a megoldás nem azoknak a kezében van, akik nyitottak a befogadásra, mert az ilyen intézmények aránya sajnos csak öt-tíz százalék között van, hanem **rendszerszintű változásokra volna szükség.**

Deli Kitti beszámolt egy nemrég, a Pécsi Tudományegyetemen folytatott kutatásról, melynek eredményei szerint esélyegyenlőség szempontjából a külföldi diákok vannak a legjobb helyzetben, és a legkevésbé a roma, hátrányos helyzetű, illetve a fogyatékosággal élő fiatalok számára nyitott a felsőoktatás. **A Befogadó Egyetem egyik kiemelt célja, hogy támogassák a roma és hátrányos helyzetű hallgatók bejutását az intézménybe,** illetve segítsék a bennmaradásukat, ezért működik a Romológia Tanszék keretén belül egy roma szakkollégium, de a következő években a támogató hálózat továbbfejlesztésére fognak koncentrálni.

Domokos Veronika kiemelte, hogy a tanulásban is az lesz motivált, aki sikeresnek érzi magát. A jobb társadalmi háttérrel rendelkező, iskolaorientált családból érkező gyerekek előnyét az oktatási rendszer konzerválja. Ugyanígy konzerválódik azonban a hátrányos helyzet is, amelynek oka lehet a különböző szolgáltatásokhoz, például a bölcsődéhez vagy a

korai fejlesztő foglalkozásokhoz való hozzáférésben mutatkozó nagy területi egyenlőtlenség is. Az iskolai lemorzsolódás elleni küzdelem azonban ennél sokkal nehezebb és szerteágazóbb feladat, ezért **az Oktatási Hivatal támogatja a közös gondolkodást és a tapasztalatcserét, és szakmai műhelysorozatot indít** 2019 januárjától 300 általános és középiskola képviselői számára, tette hozzá.

ÓRIÁSI FELADATOK AZ OKTATÁSBAN

Az ember a legfontosabb erőforrásunk, az inkluzív oktatás pedig mindig többet hoz, mint amennyit ma beleteszünk. Ennek felismerésével kezdődik a tudatos gondolkodás, hangsúlyozta Kisari Károly.

A Rejtett Kincsek Down Egyesület nagy feladatot vállalt, amikor a differenciált oktatási módszerek elterjesztését kívánja ösztönözni. Kisari Károly szerint a tipikus fejlődésű gyerekek is eltérő esélyekkel vágnak neki az iskolának, de az sajnos nem garantált, hogy a köznevelési intézményekben a különbségek kiegyenlítődnek. **Probléma, hogy a mai oktatásban nem elég hangsúlyos a kreativitás és az együttműködési intelligencia fejlesztése.**

Svatics Carmen felhívta a figyelmet arra, hogy ha a tanulási képességeket egy spektrumon képzeljük el, akkor ugyanazon a spektrumon „elfér” a tehetséges és a sajátos nevelési igényű gyermek is. Ehhez az egyik kiindulópont, ha a készségeket nem vesszük adottnak.

Az akadályokat észre kell venni, vallja a szakértő.

Az ELTE-n például esélyegyenlőségi kérdésekben külön ombudsmanhoz lehet fordulni.

A másik jelentős terület, ahol hatást lehet elérni, az a leendő pedagógusok képzése. Az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógia Karán tapasztalják, hogy minőségi különbséget jelentenek azok a kurzusok, amelyeken érintettek is részt vesznek. Svatics Carmen szerint a participatív oktatás előnye, hogy sokkal felkészültebbé teszi a hallgatókat. Érdekes ellentét viszont, hogy míg a pedagógusképzésben a korszerű szemlélet és módszerek jelen vannak, a gyakorlatba mindez sokkal kisebb arányban megy át.

AZ ELMÚLT ÖT ÉV SIKEREI

A Pécsi Tudományegyetem Wlisslocki Henrik Szakkollégiuma roma fiatalok számára biztosít például anyagi támogatást, tutor- és mentorprogramot, valamint közösséget. A szakkollégium működésének több mint tizenöt éve alatt rengeteg hallgató lediplomázott, nyelvvizgát tett és eredményesen vettek részt a tudományos diákköri munkában is.

A Rejtett Kincsek Down Egyesület legnagyobb közelmúltbeli eredményének azt tartja, hogy először 2011-ben Nyíregyházán, majd 2018-ban Budapesten létrejöhettek a Csodavár inkluzív fejlesztőközpontok, ahol az eltérő fejlődésű kisgyerekekkel játékos formában foglalkozhatnak a szakemberek. Kisari

Károly az elmúlt évek eredményei közül azt is kiemelte, hogy az általuk szervezett, az óvodás és általános iskolás korosztály érzékenyítését célzó „Mindenkinek becsengettek” programban tízezer gyerek vett részt. Ez az Erasmus+ projektjük 2018-ban Nívódíjat is kapott.

Az ELTE-n tanuló speciális igényű hallgatók száma folyamatosan nő, ezért az egyetem megalapította a Speciális Hallgatói Ügyeket Támogató Irodát. Svatics Carmen szerint maguk a hallgatók alakítják a saját képükre az intézményt azáltal, hogy kifejezik az igényeiket, az intézmény pedig reagál rájuk.

A szakemberek szorosabb együttműködése, a tapasztalatok megosztása is nagy siker. Ezt vallja Domokos Veronika, aki annak a Szimfónia programnak volt a szakmai vezetője, amely nyolcszáz hátrányos helyzetű gyermek számára adott lehetőséget, hogy klasszikus zenét tanuljon különböző hangszereken. A Venezuelából származó, zenepedagógiára épülő program nemcsak a gyerekek készségeit javítja és erős közösségfejlesztő erővel bír, hanem a pedagógusok és a szociális munkások hálózatosodását is elősegíti.

LÉPÉSEK A VÁLTOZÁS FELÉ

A jövőbeli tervekről beszélve Deli Kitti elmondta, hogy a társadalmi befogadás egy intézmény általános megítélésére is hatással van, ezért abba fogják fektetni az energiájukat, hogy a Befogadó Egyetem programkoncepcióját tartalommal töltsék meg.

A programok folytatása többéves távlatban nagy küzdelem, ezért Kisari Károly nagy eredménynek tartaná, ha a Rejtett Kincsek Down Egyesület hosszú távon folytathatná a munkáját.

A köznevelési intézményekben fontos lenne, hogy a pedagógusok ne érezzék magukat egyedül és eszköztelennek, amikor problémákkal szembesülnek. Domokos Veronika szerint előrelépés lenne, ha térségi szintű rendszerként, kvázi tanulóközösségként tudnának magukra tekinteni az intézmények. Jó lenne, ha ezt elismernék és az intézmények maguk is látnák, milyen eredményeket érhetnek el.

Elsőként a problémák felismerése és kihangsúlyozása, illetve egy közös tanulási folyamat elindítása a célja Svatics Carmennek, aki azt is lényegesnek tartja, hogy a nagy változások felé apró lépésekben haladjunk. Ezekre építhető fel ugyanis **tiszta kommunikáció, átlátható viszonyrendszer és demokratikus működés.**

FÖLDVÁRY MÓNIKA

Erasmus+

Az Európai Unió Erasmus+ programja számos szakpolitikai cél megvalósítását támogatja a tagállamokban, köztük például a társadalmi befogadás elősegítését, ami egyike a 2014–20 közötti időszakra vonatkozó uniós kohéziós politika prioritásainak is.

Az Erasmus+ program által támogatott oktatási, képzési és ifjúsági projektek jelentős mértékben hozzájárulhatnak a társadalmi-gazdasági változásokhoz; az Európa előtt álló legfontosabb kihívások kezeléséhez; valamint a növekedésre, a munkahelyteremtésre, a méltányosságra és a társadalmi befogadásra irányuló európai szakpolitikai menetrend megvalósításához. Azáltal, hogy a program Európában és Európán kívül is elősegíti a társadalmi befogadás és az esélyegyenlőség ösztönzését, az egyének, az intézmények, a szervezetek és a társadalom egészének javát szolgálja.

Információ a pályázati lehetőségekről: www.erasmusplusz.hu

Intézmény neve: Miskolci Szakképzési
Centrum Martin János Szakközépiskolája,
Szakiskolája és Készségfejlesztő Iskolája

Projekt címe: Zöld Áryalatok a
szakképzésben és a munkaerőpiacon délen

Honlap: www.erasmus.martinjanos.hu

„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.” Tamási Áront idézi beszélgetésünk elején Lénárt Györgyné, a miskolci Martin János Szakközépiskola és Szakiskola vezetője. Hitvallását mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy ő és kollégái töretlen lelkesedéssel dolgoznak azon, speciális igényű tanítványaik valóban otthonosan mozogjanak a világban. Ennek a törekvésnek a részeként, az Erasmus+ program keretében húsz tanulójuk Portugáliában vett részt szakmai gyakorlaton.

VALÓDI BEFOGADÓ ÉS ESÉLYTEREMTŐ ISKOLA MISKOLCON

A miskolci intézményben többek között sajátos nevelési igényű (SNI), mozgássérült, gyengénlátó, nagyothalló, siket és autista diákok is tanulnak szakmát. *„Mivel valamennyi sérüléstípusú tanulót fogadjuk és folyamatosan figyelemmel kísérjük a munkaerőpiac valós igényeit, mindig bővítjük, változtatjuk a nálunk oktatott szakmák körét”* – mondja az igazgató asszony, aki büszkén számol be arról is, hogy szakképzési projektjükben siket, gyengénlátó, kerekesszékes fiatalok is részt vettek Portugáliában szakmai gyakorlaton, és mind a húszan helyt is álltak a tizenöt munkahely valamennyién. *„Ép társaik észre sem vették, hogy SNI-s tanulókkal dolgoznak együtt, diákjaink oly elkötelezetten és oly szorgalommal vetették bele magukat a munkába.”* Nem véletlenül emeli ezt ki Lénárt Györgyné, hiszen az iskola szellemiségét és képzéseit az évek során számos kitüntetéssel is elismerték, ám egy pedagógus mégis tanulóinak sikereire a legbüszkébb.

TÖBB MINT MUNKAHELYI TAPASZTALAT

A háromhetes portugáliai szakmai gyakorlatot mérföldkönek tekintik közös munkájukban tanulók, pedagógusok egyaránt. „Amellett, hogy a nyílt, ráadásul a nemzetközi munkaerőpiacon próbálhattuk ki magunkat, a mindennapi feladatok, mint például az önálló öltözködés, közlekedés, tájékozódás kihívásait szintén igen ügyesen oldották meg a gyerekeink. Tanulságos tapasztalat volt számomra is például, hogy amikor a második napon el akartam igazítani diákjainkat, ki melyik buszra szálljon a munkába indulva, ők már régen fenn ültek, és társaikkal beszélgettek.” Az ehhez hasonló, esetleg, aprónak tűnő eredményeket azért tartja fontosnak az igazgató asszony megemlíteni, mert vallja, a társadalmi befogadásnak ugyan igen fontos eleme a boldogulás a munkaerőpiacon, azonban ennél jóval többet jelent. Éppen ezért a diákok felkészítésében is **hangsúlyt kapott az egyéni szociális kompetenciák fejlesztése** éppúgy, mint a csapatépítő tábor szervezése. „Emellett a szülőket is biztatnunk, támogatnunk kellett, hogy merjék elengedni, bízzanak gyerekeikben, így beszélgető körökben, példaképek bemutatásával győztük meg őket, higgyenek a küldetés sikerében.” S természetesen a portugáliai fogadó mentorokat szintén előre és pontosan tájékoztatni kellett, hogy felkészülhessenek a gyerekek sérüléseinek specifikumaira, és ők valóban **különleges empátiával fordultak a tanulók felé**. Mindennek eredményeként a projektben részt vevő többi külföldi diákkal sikeresen dolgoztak csapatban a magyar gyerekek, s a kezdeti nyelvi nehézségek ellenére is kitűnően tudtak kommunikálni.

KALANDOK A KÁRPITOS, A KERÉKPÁRSZERELŐ ÉS A PÉK MŰHELYÉBEN

A tizenöt portugáliai munkahely szinte mindegyikéhez fűződik szívet melengető emléke Lénárt Györgynek. „A kárpitosműhelyben például a mi két tanulónk kapott a későbbiekre munkalehetőséget, egyéves szerződéssel, és ez is megerősített abban: nekem szintén meg kell tanulnom elengedni tanítványaink kezét, távolabbról figyelni őket, hisz olyan önállóak és talpraesettek.” A kerékpárszerelőknél pedig az volt igazi inspiráló élmény a diákok számára, hogy nemcsak javították, de ki is próbálhatták a méregdrága superbicikliket, ugyanitt a kávészünetekben pedig igazi traccspartik alakultak ki. És **ki lehetne hitelesebb példakép a gyerekek számára, mint az a portugál vállalkozó, aki kerekesszékből igazgatja műhelyét?** Sokat tanultak tőle.

„A pékségben a természetes alapanyagok megismerése mellett azt is megtapasztalhatták gyerekeink, mit jelent a valódi verseny a piacon, ebben a sütdében ugyanis szigorúan titkosan kezelik a receptúrákat. Egy tanulónk azóta itthon is folyamatosan gyártja az újabb és újabb

recepteket. *Mi az igazi innovációra nevelés, ha nem ez?"* Mindemellett az európai Europass bizonyítvány, melyet valamennyi, a projektben részt vevő diák megkapott, nagyban növeli mindannyiuk esélyét a munkavállalásban.

De az életre is nevelnek ezek a külföldi tapasztalatok. *„Egy SNI-s gyerekünk, aki komoly szociális nehézségekkel érkezett velünk Barcelos városába, s alig volt hajlandó megszólalni, olyan odafigyeléssel és tempóval dolgozott, hogy minden héten ő teljesített a legjobban, amit kitüntetéssel is jutalmaztak”* – folytatja a példák sorát az intézményvezető. *„Mindennek eredményeképpen ez a fiú kinyílt, megnyílt, és bátran kapcsolódott be a beszélgetésekbe, itthon pedig szintén folytatta a kapcsolatteremtést.”*

A SZERETET NYELVÉN SZÓLNI

A fentiek is mutatják, hogy **a képességeknek megfelelő szakma választása és a lehetőség a foglalkoztatásra nemcsak a munka világába segít beilleszkedni, hanem a teljes társadalmi befogadást is szolgálja.** *„Az a tanítványunk, aki egy családi farmgazdaságban dolgozott, állami gondozásban nőtt fel. Így érthető, hogy soha nem tapasztalt élmény volt számára, amikor vendéglátói a vasárnapi ebédeken asztalukhoz ültették. A kislány meg is fogalmazta, milyen jó családban élni! S miután ajándékokat kapott a családtól, ő maga is meglepetéseket vásárolt társai számára, hogy visszatérve a gyermekvárosba, örömet szerezhessen. Szóval elkezdte tanulni a szeretet nyelvét”* – teszi hozzá az igazgató asszony.

De az élet szinte minden területén fejlődési lehetőséget kínált a portugáliai program. *„Az egyik diákunk eleinte minden ebédkor hamburgert kért. De később rákapott a mediterrán konyha egészséges fogásaira, s megtanult rendelni az étteremben. Egy új, teljesebb minőségű élet felé tette meg ezzel az első lépéseket.”*

A szállásul szolgáló campuson a szabadidejükben sok-sok program várta a fiatalokat. Kerti sütögetés, esti közös tánc, medenceparti, sportrendezvények. *„A mi gyerekeink szintén valamennyibe bekapcsolódtak, jó volt ezt látni, hiszen szórakozni is meg kell tanulni. És ne felejtjük el, **egy idegen kultúrába beilleszkedni egy ép felnőtt számára is kihívás!** De éppen ezek az alkalmak segítik őket fejlődni egymás elfogadásában és eligazodni a társas kapcsolatok hálózatában.”*

BEFOGADÁS ÉS ESÉLYTEREMTÉS

A tavalyi portugáliai szakmai gyakorlaton részt vevő diákok a mai napig örömmel mesélnek tapasztalataikról. *„A pályaaorientációs-beiskolázási*

akcióprogram, a nyílt napok, a pályaválasztási kiállítás, a szakképzési hét, a szakmák éjszakája és a szabadidős programok, mind-mind kiváló alkalmak arra, hogy a boldog, kommunikatív diákjaink megosszák tudásukat, amely iránt ép értelmű fiatalok is érdeklődnek” – mondja Lénárt Györgyné, aki szerint mindez nem véletlen, hiszen **a tanulók egészen megváltozott jövőképpel érkeztek haza.** A külföldi tapasztalatszerzést lehetőségként élték meg, önbizalommal, hittel tekintenek a jövőjükre. Bízna abban, hogy ők is sikeresek lehetnek a munka világában. És azt is értik, hogy ennek érdekében min és miért kell nekik maguknak szintén változtatni. „Azt szoktam mondani, hogy **a társadalmi befogadás kétirányú folyamat.** Gyerekeink nemcsak az elfogadásukat várhatják el joggal, hanem nekik is elfogadónak kell lenniük másokkal, meg kell érteniük mások szempontjait.”

Az igazgató asszony az eredmények között említi még, hogy intézményük további mobilitási tapasztalatokkal bővült, és ma is folyamatosan tartják a kapcsolatot a külföldi partnerrel, hiszen

szakképzési munkatársaik is pályázhattak és részt vettek a programban. Így kollégáival lehetőségük van többek között a tapasztalatok beépítésére a szervezeti kultúrába, a személyközpontú pedagógiai módszerek megvalósítására éppúgy, mint a látottak gyakorlati hasznosítására. „A többi tanuló számára is elérhetővé tesszük a megszerzett tudást, miközben a részt vevő gyerekek felkészültsége szintén professzionálisabbá válhat. Mindezt tesszük azért, hogy valódi befogadó és esélyteremtő iskola legyünk. Ne csak a szavak szintjén.”

SZEKERES P. MÓNIKA

Intézmény neve: KatHáz Közhasznú
Nonprofit Kft.

Projekt címe: Érted!? Erasmus+ Stratégiai
Partnerség a Szociális Érzékenység
fejlesztésért

Honlap: www.kathaz.hu

Vajon meddig és milyen mértékben formálható az ember? Mennyire nyitott egy kamasz és az őt terelgető felnőtt, ha a fejlődés, a látókörszélesítés, az elfogadás a tét? Nos, a szegedi Katolikus Ház Erasmus+ projektjének tapasztalatai mindenképpen pozitív üzenetet közvetítenek a témában. A szervezet ugyanis pedagógusok szociális érzékenyítő továbbképzésével foglalkozik a projektben, amely nemcsak a tanárokat, de rajtuk keresztül több száz diákot hivatott elérni. A cél: egy elfogadóbb társadalmat építeni több generáció együttműködésével.

GENERÁCIÓK ÖSSZEFOGÁSA EGY ÉRZÉKENYEBB TÁRSADALOMÉRT

A különböző nemzedékek találkozásának biztosítása alapvető tevékenysége a szegedi Katolikus Háznak, amely sokéves érzékenyítő munkájának tapasztalatát vette alapul az Érted!? (TeacHear) projekt kidolgozása során. Éppen ezért kapcsolódott annak célcsoportja a középiskolás korosztályhoz, hiszen velük dolgoztak a legtöbbet korábban. *„Többek között az ifjúságnak szólt a Kapcsolódj be Te is! elnevezésű bentlakásos érzékenyítő projekthetünk, amelyet 2014-ben valósítottunk meg először 25 középiskolás diák részvételével. Ennek során bebizonyosodott: a kamaszok alkalmasak arra, hogy hiteles példával, jó mintákkal formálni lehessen a gondolkodásukat, illetve kellően érettek a komolyabb témákra, mint a társadalmi befogadás”* – kezdi Bibok Ágnes, a projekt szakmai vezetője.

A szervezők azonban úgy látták, a diákokon érzékelt jelentős változás nem feltétlenül bontakozhatott ki a hétköznapokban: ez adta az ötletet és iránymutatást egy újabb projekthez. „Azt tapasztaltuk, hogy az egyhetes munka során sikerült elültetni a változás csíráit. Azonban, a saját környezetükbe visszatérve a diákok gyakran nem tudták ötleteiket megvalósítani, vagy megszerzett motivációjukat fenntartani, mivel hiányzott a lelkesítés, valamint a szakmai támogatás a pedagógusok részéről. Ezért szerettünk volna a projekt keretein belül elsősorban a tanárok társadalmi érzékenységgel, nyitottságával foglalkozni.”

A SZÁNDÉK MELLETT A JÓ MÓDSZERTAN A KULCS

A pedagógusok szerepe nem csupán a már érzékenyített diákok motivációja miatt jelentős, hanem az újabb és újabb fiatalok megszólítása okán is, hiszen 25 tanár képzése 400-500, 14-18 éves diák elérését teszi lehetővé évente. Ahogy Bibok Ágnes mondja: a képzésfejlesztés során két tanulási eseményt szerveztek, míg később tartottak egy tesztkurzust is, itt pedig egyértelmű nyitottságot tapasztaltak a pedagógusok részéről. „A tanárok is fontosnak és aktuálisnak tartják az érzékenyítés témakörét, hiszen mindennapi munkájuk során tapasztalják: a diákoknak nagy szükségük lenne az ezzel kapcsolatos attitűdök és kompetenciák fejlesztésére” – fogalmaz a szakmai vezető.

Emellett azonban a megkérdezettek arra is kitértek, hogy a feldolgozás több okból sem könnyű a diákokkal. „Egyrészt a pedagógusok kezében sem volt eddig szakmailag kidolgozott módszertan, amely segít abban, hogy az adott korosztály számára érzékletesen mutathassák be a kérdést. Másrészt az időhiány és a munkahelyi leterheltség nehezítik az egyéni ötletek kibontakoztatását. Éppen ezért, nagyon pozitívan fogadták a képzést, csakúgy, mint a módszertani blokkokat, valamint azokat a fórumokat, ahol megbeszélhették a tapasztalataikat, vagy a már működő jó gyakorlatokat” – hangsúlyozza Bibok Ágnes.

ÉRZÉKENYÍTÉS NEM FORMÁLIS KERETBEN

A harmincórás akkreditált pedagógustovábbképzést kétszer 15 órás blokkban, kétszer másfél napi időtartamban alkották meg. Az első alkalom a részt vevő pedagógusok személyes kompetenciájával és attitűdjeivel foglalkozik, a második alkalom pedig

A magyar felirattal ellátott, angol nyelvű érzékenyítő rajzfilmek innen érhetők el: <https://bit.ly/2EkeJ47>

a módszertani eszköztár fejlesztését tűzte ki célul. A képzés témaköreit a dél-alföldi régió középiskolás diákjainak tapasztalatai alapján válogatták össze, ezért **helyett kapott a tematikában a kirekesztés, a tolerancia, a fogyatékoság, a mélyszegénység, a cigányság, valamint a családi problémák kérdése.**

„A projekt keretein belül elsősorban a nem formális módszerekre helyeztük a hangsúlyt: így a tréningmódszerek, a közösségi tanulás, a cselekedve tanulás (learning-by-doing) és a reflexiós módszerek domináltak. Emellett különösen fontos szerepet töltek be a program több pontján azok a Ferdo és Frank címet viselő érzékenyítő rajzfilmek, amelyeket a szlovén partnerünk, a Socialna Akademija készített. A hat darab animáció a társadalmi tudatosság, a társadalmi befogadás valamint részvétel, az önkéntesség, a civil társadalom, illetve a social média problémáit érinti.

A filmek a Youtube-on megtalálhatóak. Fontos volt számunkra a könnyű elérhetőségük, hiszen alapot adnak az említett kérdéskörök feldolgozásához, a fontos párbeszéd elindításához” – meséli Bibok Ágnes.

KÉZIKÖNYVEK, SEGÉDLETEK ÉS MI(EGY)MÁS

A fent említett hat rajzfilm egyike annak a tíz szellemi terméknek, amelyet az Erasmus+ keretein belül megálmodtak és elkészítettek a projekten dolgozók. Az első szakaszban egy nagyon fontos kérdőíves kutatás készült, amelyben 850 középiskolai diák bevonásával igyekeztek megfogalmazni a régió lehetséges problémáit a társadalomtudományi-szociológiai témakörben. A szegedi, temesvári és komáromi középiskolák tanulói által szolgáltatott adatokból állt végül össze a Helyzetelemzés elnevezésű dokumentum, valamint a Problémakatalógus,

NEMZETKÖZI NYITÁS ÉS ORSZÁGOS NÉPSZERŰSÉG

„Mivel a kidolgozott képzés nemzetköziesítése is célunk volt, így a képzési anyagot a projektpartnerek nemzeti nyelvén (szlovák, román, szlovén, német és francia) is megjelentettük, hogy az minél szélesebb körben adaptálható és felhasználható legyen. A szlovén és a német szervezet jelezte is már a képzés megtartására való hajlandóságot” – osztja meg tapasztalatait Gergely Barnabás, a Katolikus Ház gazdasági vezetője, aki hozzáteszi: mindenképpen tervezik a projekt utánkövetését a jövőben.

amely az előkészítő szakasz lezárásaként a legfőbb töréspontokat emeli ki. Ennek párja, a Megoldáskatalógus, már a munka későbbi szakaszában íródott, és a legfőbb tapasztalatokat, ötleteket foglalja össze.

„Fontos kézzel fogható terméke még a projektnek a Tréneri kézikönyv - érzékenyítő tréningek elmélete és gyakorlata című kötet, amelyet a németországi Akademie Klausenhof felnőttképzési központ vezetésével készítettünk el. A 60 gyakorlatot tartalmazó gyűjtemény mellett pedig még egy könyvet, a továbbképzésünket kiegészítő Módszertani Segédletet is megjelentettük. Ez a Mi(egy)Más nevet viselő pedagógustovábbképzésünk összefoglaló kötete: a résztvevők kapják kézhez tele módszertani ötletekkel, iskolai és iskolán kívüli érzékenyítő programlehetőségekkel” – fűzi hozzá a Katolikus Ház munkatársa.

Jelenleg azonban **a legfontosabb cél az, hogy a kidolgozott és akkreditált továbbképzést minél gyakrabban megszervezzék.** Két képzés megvalósulása pedig már körvonalazódik is 2019 első félévében: több szegedi pedagógus, illetve egy temesvári iskola egész tantestülete jelezte ugyanis, hogy részt venne az érzékenyítő foglalkozáson.

„Nagyon szeretnénk a továbbképzést elérhetővé és ismertté tenni a dél-alföldi régió középiskolai pedagógusai számára, valamint országos szinten is népszerűsíteni a pedagógus szakma képviselői között” – mondja a gazdasági vezető.

SZÉLES-HORVÁTH ANNA

Intézmény neve: Fekete Sereg Ifjúsági Egyesület

Projekt címe: Star Gazy Boat Balaton

Honlap: www.fekete-sereg.hu

Kisfilmek:

<https://bit.ly/2Vc3y3k>

<https://bit.ly/2T2W6dm>

Higgyük el, hogy az, aki az élet szinte minden területén margóra szorult, és úgy tűnik, már nem tud, nem akar önmagáért tenni semmit sem, az másokért, a közösségért mégis képes lehet minderre – miközben ő maga is fejlődik. Ezt bizonyítja a Fekete Sereg Ifjúsági Egyesület munkája: hátrányos helyzetű fiatalokat vonnak be rendszeresen önkéntes tevékenységekbe. Hogyan sikerülhet mindez? Erről a titokról beszélgettem Huszti Lászlóval, az egyesület önkéntes mentorával az Erasmus+ programban megvalósult ifjúsági projektjük kapcsán.

ÖNKÉNTES VAGYOK, ÉRTED ÉS MAGAMÉRT TESZEM

A nagyvázsonyi Fekete Sereg Egyesület immár 21 esztendeje karolja fel a környékbeli csellengőket. Azokat a fiatalokat, akik semmilyen oktatásban vagy képzésben nem részesülnek, és nem is dolgoznak. Az egyesület fő profilja nemzetközi önkéntes projektek megvalósítása. *„Küldőként és fogadóként is részt veszünk a programokban. A világ minden tájáról érkeznek hozzánk, ahogyan a mi szervezetünk is bemutatkozott már csaknem minden földrészen”* – mondja Huszti László, aki különösen fontosnak tarja, hogy saját és meghívott önkénteseiket helyi szinten megvalósítható tevékenységekbe vonják be, így fiataljaik a környékbeli települések közösségeivel is kapcsolatba kerülnek, együttműködnek. Mindez szintén az integráció, a társadalmi befogadás egyik jelentős állomása.

FIGYELEMEL, TÜRELEMEL

A fenti küldetés volt a célja Star Gazy Boat Balaton ifjúsági projektnek is, amelyben a Balaton parti Örvényesen nyolc – a két magyar mellett észtrák, francia és olasz – önkéntes dolgozott. A hátrányos helyzetű 18 és 30 év közötti fiatalok egy csónakot újítottak fel, melyet egy tihanyi szálloda éttermének ajándékoztak, és amelyet a mai napig a borkínálat tárolására használnak. *„A mi vállalásunkat hat hasonló, európai Star Gazy Boat program előzte meg, ám azok valamennyiének tengerparti városok kikötői adtak otthont. Én meg azt mondtam, ha tengerünk nincs is, nekünk itt van a Balaton”* – emlékszik vissza Huszti László, hogyan esett a választásuk Örvényes településre.

Az is cél volt, hogy a résztvevők könnyű fizikai munka során tapasztalják meg az alkotás örömét, és napról napra lássák tevékenységük eredményét. S hogy a közösen eltöltött idő valóban közösségi élmény legyen, valamennyi fiatal gondosan felkészítette mentora a programra. Mindezt hosszan tartó, bizalomra épülő kapcsolatra alapozták, hiszen a bevontak mentorálásuk során régóta olyan személyes figyelemben részesültek, annyi energia és idő befektetéssel, illetve türelemmel fordultak feléjük, amit korábban soha nem tapasztalhattak meg. A csapatépítés a projekt teljes ideje alatt folyt, melynek része volt például a külföldi önkéntesek ismerkedése a magyar nyelvvel, éppúgy, mint a szüretelés, borkészítés, és a saját boruk

megköstölése. Utóbbi különösen az észtr lányoknak volt nagy élmény, hiszen mint mondták, hazájukban nincsen bortermelés, így a borkultúra is hiányzik az ottani hagyományokból.

KITÖRNI A KOMFORTZÓNÁBÓL

A projektben részt vevő partnerszervezet, a Rückenwind, már nevében is igen beszédes, hiszen németül annyit tesz, „hátszél”. Nem is volt kétséges, hogy a Fekete Sereg Ifjúsági Egyesület hatékonyan tud e hálózattal együttműködni, hiszen megfogalmazott céljaik azonosak: önkéntes tevékenység segítségével a munkaerőpiacra segíteni a mentorált fiatalokat. A Rückenwind látóterébe kerülők, akár csak a nagyvárosi egyesület támogatóit, sokféle hátránnyal, társadalmi befogadási nehézséggel küzdenek, ezek közé tartozik, hogy kiszorultak az oktatás rendszeréből, a munkaerőpiacról, hogy elszigetelődnek, akár földrajzilag is, és egyedül nem találják a kiutat a felemelkedéshez.

De arra is érdemes figyelmet fordítani, hogy a nemzetközi projektben részt vevő fiatalok motivációi között a változtatás igénye mellett mindig ott volt, hogy **valamennyien szerettek volna önkéntes és munkatapasztalatot szerezni, nyelvet tanulni, más kultúrákat megismerni, ahogyan a kalandvágy és az utazási kedv is szerepelt a hajtóerők között.**

„Valamennyiükben közös, hogy saját komfortzónájukból szeretnének kitörni, és ezért hajlandóak tenni, így volt olyan önkéntesünk is, akinek ugyan volt munkája, de szerette volna magát valami egészen másban kipróbálni” – foglalja össze Huszti László az inspirációkat.

„BÜSZKÉK VOLTUNK RÁ ÉS MAGUNKRA IS”

A Star Gazy Boat Balaton projekt önkéntesei valamennyien arról számoltak be, hogy ugyan ez egy rövid távú, háromhetes vállalás volt a részükről, mégis olyan élményekkel és tapasztalatokkal lettek

gazdagabbak, melyre maguk sem számítottak. *„Ez érthető is, hiszen annak különleges ereje van, hogy a fiatalok fizikai munkájának kézzel fogható, azonnali és látható az eredménye. Ezt hívjuk mi azonnali visszacsatolásnak. A csónak renoválása és újrafestése természetesen csak eszköz volt a valódi fejlődésükhöz. De felfoghatjuk egy erőteljes szimbólumnak is, a csónak, amely segíthet egy vágyott, új világba eljutni, azt megismerni”* – magyarázza az egyesület mentora. Azok a készségek, amelyeket itt elsajátíthattak, és amelyekben itt megerősödhetnek a fiatalok, a valódi társadalmi befogadáshoz nélkülözhetetlenek. Hiszen **egy jól kommunikáló, együttműködő, a csapatmunkában tapasztalt, a sikerélményei nyomán önmagában bízó, tágulólátókörű jelentkező jó eséllyel léphet be a munka világába.**

Huszti László azt szintén az elért eredményeik között említi, hogy a „csónaképítők” közül többen is kedvet kaptak hosszú távú önkéntes szolgálathoz is. *„Tudjuk, egy ilyen küldetésnek milyen támogató ereje van. Láttuk ezt az egyik mentoráltunk esetében is: a roma fiú nagyon nehéz szociális körülmények között élt, már majdnem kiemelték a családból. A helyi roma közösség összefogásával végül a házukat átépítették. Ekkor ő 14 éves volt, és azt kérdezte a helyi közösség vezetőjétől, hogy mivel tartozik, azt a választ kapta, hogy egy szakmunkás bizonyítvánnyal. A fiatalembert tanodákban mi is segítettük, majd Finnországban hat hetet töltött önkéntesként. Amikor befejezte a tanulmányait, az első útja a mi egyesületünkbe vezetett. A vízszelős szakmunkás bizonyítványát letette elének az asztalra, nagyon büszkék voltunk rá, és magunkra is.*

Utána a fiú Palermóba is elutazott, hogy megtapasztalja, milyen külföldön élni, és idegen nyelvet tanulni” – mesél történeteik közül egy igazi sikersztorit az egyesület mentora, és hozzáteszi, a fiatalember azóta már a nemzetközi munkaerőpiacon is kipróbálta magát, ahol szintén helytállt. „Mert önkénteseink sorsát folyamatosan figyelemmel kísérjük, a projektek lezárása után sem engedjük el a kezüket.”

KÖLCSÖNÖS ELŐNYÖK

Ahogy arról már szó volt, annak különös jelentősége van, hogy helyben a lakosokkal és civil szervezetekkel is kapcsolatba kerültek és kapcsolatot építettek a projektben résztvevők. Mindennek része volt többek között a közös munka és együttműködés például az örvényesi polgármesterrel és csapatával, ahogyan a helyi horgászegyesülettel szintén.

„Mondhatjuk, ennek már hagyománya van nálunk, hiszen a nagyvárosnyiak évek óta látják, tapasztalják munkánk kézzelfogható eredményeit, építettünk már lelátót, készítettünk padokat, kifestettünk termetek az iskolában, kialakítottunk tűzrakóhelyet, ácsoltunk kisebb fahidat...” Sorolja a példákat Huszti László, s hozzáteszi, mindig figyelembe vették a helyi igényeket, és ott tevékenykedtek, ahol szüksége volt erre a közösségnek. Azon túl, hogy az önkéntesek az ilyen kapcsolatok révén tanulhatják meg, tapasztalhatják meg, milyen értékeket és örömeket rejthet egy közösséghez tartozás, erőfeszítéseikkel jó példát mutathatnak a helyi fiataloknak is.

KOMMUNIKÁCIÓ ÉS BEILLESZKEDÉS

IDÉZETEK A STAR GAZY BOAT BALATON IFJÚSÁGI PROJEKT RÉSZTVEVŐITŐL

„Az motivált, hogy beszélhetek angolul, és megismerhetek egy új kultúrát. Érdekel Magyarországot, az itt élő emberek. Igen, ez tényleg egy új tapasztalat.” (Katy, Ausztriából, 19 éves)

„Csak ki akartam egy kicsit lépni a munka világából, és csinálni valami mást, különbözőt: utazni, új emberekkel dolgozni. Nekem személy szerint nem a csónak az elsődleges, hanem az emberek, a kommunikáció és a beilleszkedés.” (Anella, Észtországból, 29 éves)

„Később talán hosszú távú projektekből is szeretnék részt venni, ezért most egy rövidebb programban akarom megtapasztalni, hogy érzem magam a rendszerben.” (Erika, Észtországból, 25 éves)

„Ez egy nagyon jó projekt arra, hogy kipróbáljuk, milyen sok emberrel egy helyen élni. A csónak felújítása közben nagyon sokat kellett beszélnünk egymással, hogy megosszuk ötleteinket.” (Nolwen, Franciaországból, 22 éves)

„Ez a három hét segített felkészülni egy hosszú távú projektre: Finnországba utazom egy kéthónapos önkéntes programra.” (Christopher, Magyarországról, 20 éves. Christopher azóta visszatért Finnországból, ahol angol nyelvtudása megerősödött, nemzetközi munkakapcsolatokat épített, befejezte az általános iskolát, és jelenleg is dolgozik, egy kedvére való pozícióban.)

SZEKERES P. MÓNIKA

Intézmény neve: Váltó-sáv Alapítvány

Projekt címe: Prison, Reintegration, Education.
Trainings to support social and labour market
(re)integration of people in or after detention

Honlap: www.preproject.hu, www.valtosav.hu

Több mint másfél évtizede foglalkozik a büntetőeljárársban lévőők reintegrációjával a Váltó-sáv Alapítvány, amely az Erasmus+ program keretein belül zajló projektje során most összefoglalta a legfőbb tapasztalatait és jó gyakorlatait. Módszertanuk különlegessége, hogy számos más területen is felhasználható: például deviáns, hátrányos helyzetű, hajléktalan vagy munkanélküli emberekkel foglalkozó szervezetek is alkalmazhatják, amennyiben a társadalomba való visszailleszkedés támogatása a céljuk.

SZABADULÁSRA VALÓ FELKÉSZÍTÉS NEMZETKÖZI ÖSSZEFOGÁSBAN

A magyar alapítvány 2002 óta működik, de munkatársai 1997 óta dolgoznak a büntetőeljárársban résztvevők célcsoportjával. Az elmúlt másfél évtizedben számos társadalmi és munkaerőpiaci reintegrációról szóló projektet valósítottak meg, bár nem csupán az elítéltek, hanem egyéb hátrányos helyzetű vagy marginalizált pozícióban lévőők beilleszkedésével is foglalkoznak munkájuk során. *„Rengeteg felgyűlt tapasztalatunk volt, nemcsak fejben és gyakorlatban, de írásba rendezve, összefoglalva is. A projekt nagyszerű lehetőséget teremtett, hogy koncepciózus, strukturált rendszerbe tegyük, amit tudunk”* – kezdi Mészáros Mercedes, az alapítvány szakmai vezetője.

Ahogy meséli: a nemzetközi partnerek is üdvözölték ezt a fajta strukturált tudást, hiszen voltak közülük, akik ezidáig kizárólag gyakorlati síkon

bírtak tapasztalattal. A projektben egyébként nem véletlenül kelet-európai országokkal dolgoztak együtt. „Fontos szempont volt, hogy a környező országok rendelkeznek hasonló büntetőpolitikával. Ez bizonyosságot jelentett abban, hogy jól megértjük egymást, és hasonló célokat tűzünk ki” – fűzi hozzá Mészáros Mercedes. A társszervezetekre a program kezdetén részben ismeretség, részben ajánlások alapján találtak rá: a lengyelekkel már egy korábbi projekt kapcsán jó viszonyt ápoltak, míg a cseh partnereket nemzetközi rendezvényekről ismerték. Ez utóbbiak ajánlották a szlovák szervezetet, míg a litvánokat egy erre a célra kifejlesztett keresőoldalon lelték meg.

TÁRSASJÁTÉK ÉS BIBLIOTERÁPIA MINT MÓDSZERTANI KÜLÖNLEGESSÉG

Mivel a téma komplex, holisztikus szemléletet kíván meg, a projektben dolgozók számára egyértelmű volt, hogy nem csupán a konkrét célcsoporttal foglalkoznak, hanem a velük érintkező, közvetetten érintett körrel is. A munkáltatókat mint csoportot azonban lehetetlen megkeresni vagy elérni, hiszen a társadalom bármely tagja tartozhat ebbe a tágan vett körbe. Így hát az általános, a **minél több emberre ható érzékenyítést tűzték ki célul**. Persze, elsősorban azért a fogvatartottakra fókuszáltak, de a már szabadlábon lévőkre is igyekeztek hangsúlyt fektetni – a cseh szervezet például kiemelten foglalkozott utóbbiakkal.

„Első lépésként feltérképeztük mind az öt ország büntetőpolitikáját, a képzést-oktatást, valamint, hogy milyen szervezetek kapnak helyet a büntetés-végrehajtásban: ezzel egy átfogó képet kaptunk egymás helyzetéről. Ezután következett a módszertani repertoár összeállítása, amelynek részeként mi elsőként a „Váltó-Láz – szabadulásra felkészítő társasjáték” módszerét mutattuk be: **ez felkészíti a fogvatartottakat azokra a feladatokra, amelyek a szabadulás utáni első hónapban várják őket**. A játék szellemesen, mindamelllett kellően didaktikus módon és könnyen érthetően tekinti át ezeket a kihívásokat. Így könnyedén és tapasztalati úton válik alkalmazhatóvá a többségi társadalom érték- és normarendszere. A másik módszerünk az „Irodalomterápia – felkészítés a szabadulásra” nevet

viseli: a cél itt az, hogy a fogvatartottakban **fejlődjön az önismeret és az önbecsülés készsége, illetve a szövegértés és –alkotás, valamint a kommunikációs kompetenciájuk. Erre pedig a biblioterápia kitűnő módszer**” – magyarázza Mészáros Mercedes.

DIGITÁLIS ÉS ALKALMAZKODÁSBELI TUDÁS A FEJLŐDÉS KULCSA

Nem véletlen, hogy a Váltó-Lázból digitális változat is készült, hiszen – ahogy az alapítvány szakmai vezetője mondja – a digitális kompetencia fejlesztése egyébként is kiemelt célja a projektnek. A munka világában ugyanis ma már szinte nélkülözhetetlenek ezek a képességek. A börtönökben azonban biztonsági okokból kevés a lehetőség a számítógép használatára. Érdekes tény, hogy a többi kelet-európai országban még szigorúbb szabályok vonatkoznak az elítéltekre ezen a téren, mint hazánkban. A biztonság prioritása nyilván érthető, mégsem elhanyagolható adat, hogy a börtönviseltek nagy része olyan társadalmi helyzetből jön, ahol előtte sem sokat gyakorolhatta a készséghez szükséges tevékenységeket. Az alapítványnál ezért **a mindennapokban is szeretnék megmutatni a digitalizáció előnyeit**: például a skype-os beszélő lehetőségével.

„A másik rendkívül fontos terület, amellyel foglalkoztunk, a transzverzális kompetenciák, amelyek tulajdonképpen a változáshoz való alkalmazkodásra

teszik képessé a szabadulás előtt állókat. Ehhez egyébként egy gyakorlatgyűjteményt is kidolgoztunk, amely nem csupán börtönviseltekkel, hanem más célcsoportokkal – mint hátrányos helyzetűek, deviáns fiatalok, munkanélküliek vagy hajléktalanok – is felhasználhatók” – fűzi hozzá Mészáros Mercedes. Hozzáteszi: mind ezek a feladatok, mind a projekt keretében megszületett engedélyezésre alkalmas érzékenyítő felnőttképzés az öt szervezet közös terméke, de miközben az alapjaik egyeznek, a gyakorlataik az adott országok sajátosságait figyelembe véve eltérnek egymástól.

SZÁMOK HELYETT EMBERI SORSOKBAN REJLIK A SIKER

A program keretében elkészült összegző kiadványban a munkaerőpiaci integrációt alternatív módon megközelítő programötleteket is igyekeztek bemutatni. Ebben segítséget adott a projekttalálkozó során szerzett számos tapasztalás, amelyet az öt ország szervezetei börtönök, rehabilitációs házak látogatása során tehettek magukévá. *„Jártunk például egy lengyel félutas házban, amely a börtön és a való élet között nyújt átmenetet. A Varsó melletti Mieniaban található intézményben például goji bogyó palántákat termelnek és dolgoznak fel. Emellett betekintést nyerhettünk például egy litván börtönbe is, ahol a bentlakók faipari szakképzés és tanfolyamok keretében tanulhatták meg az ács mesterséget”* – mondta el a szakmai vezető.

„Számunkra nem a számok vagy a statisztikák a fő eredményességmérők, hiszen sok mindent nem lehet adatokkal kimutatni. Amikor meg akarjuk határozni a reintegráció sikerességét, fel kell tennünk a kérdést: mit nevezünk egyáltalán sikeres visszailleszkedésnek? Ha valaki nem esik vissza, ha valaki nem kerül újra börtönbe vagy hosszú távú munkát talál? Nekünk kis lépésekben kell gondolkodni. Ezért **már az is fontos eredmény, amikor valakin látjuk, hogy a börtön falain belül sok energiát fektet a fejlődésbe, a tanulásba**” – foglalta össze Mészáros Mercedes az alapítvány munkájának fő üzenetét. „Akad, akivel leülünk beszélgetni, és egy-két év múlva születik meg benne az elhatározás a továbblépésre. Ezek is sikerek, és minél erősebb módszertan van a kezünkben, annál nagyobb az esélyünk, hogy hosszú távú eredményhez vezessenek.”

SZÉLES-HORVÁTH ANNA

TÁMOGATÁS SPECIÁLIS IGÉNYEKRE SZABVA

„Minden emberi lény szabadon születik és egyenlő méltósága és joga van” – áll az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában. Ha egyet is értünk ezzel, valamennyiünknek létezik tudása, tapasztalata azzal kapcsolatban, hogy sajnos, vannak fiatalok, akik hátránnyal indulnak, akik a lehetőségekhez társaikkal nem egyenlő mértékben férnek hozzá. Az Erasmus+ program ifjúsági fejezete éppen ezért kiemelt támogatást nyújt nekik, hogy egy nemzetközi mobilitási projektben egész életre szóló élményeket szerezhessenek, melynek keretében speciális igényű fiatalokkal foglalkozó szervezetek támogató programot vehetnek igénybe Erasmus+ ifjúsági projektek tervezéséhez.

„A COACH SZEMÉLYÉBEN KÍSÉRŐT KAPNAK AZ ÚTRA”

„Amikor coach kapcsolódik be egy civil szervezet munkájába, **a személyes támogatáson van a hangsúly, mert így biztosan a szervezet igényeinek, szükségleteinek megfelelő lesz a segítség,** és nem utolsó sorban, a szakember azonnal tud reagálni a felmerülő kérdésekre” – magyarázza Csalagovits Zóra coach, aki az elmúlt évben, az Erasmus+ program keretében két szervezettel, a Para-fitt Sportegyesülettel és a Mások Másképpen Alapítvánnyal dolgozott együtt.

A támogató szakember közreműködése a gyakorlatban azt jelenti, hogy a szervezet maximum huszonöt, úgynevezett kontaktórát kap a személyes találkozásokra, miközben e-mailben folyamatosan tartja a kapcsolatot a szakemberrel. „Ideális esetben a szervezetek részéről több munkatárs is részt vesz a konzultációkon, hiszen így ők a beszélgetések közötti időkből egymást szintén tudják inspirálni, közösen tudnak ötletelni” – mondja a szakértő.

A közös munka kezdetén a coach és a szervezet képviselői együtt számba veszik a meglévő célokat, és megkeresik, hogy az Erasmus+ ifjúsági projektjei közül melyik fedi le leginkább azokat. Ilyenkor megszületik az ötlet, a fiatalok elköteleződnek egy projekt mellett, és elindul a pályázatírás folyamata. *„Ezt úgy képzeljük el, hogy ők a coach személyében egy kísérőt kapnak az útra, amíg elkészülnek a beadvánnyal. És mivel nekem például van tapasztalatom a pályázatírásban, nemcsak a konkrét projekten dolgozom együtt velük, hanem módszertani ismereteket is át tudok adni nekik”* – fűzi hozzá Csalagovits Zóra, aki vallja: a közös munka, a közös hang megtalálása és az egymásra hangolódás a coachot is gazdagítja minden egyes találkozás és együttesen megoldott feladat révén. Persze, az is igaz, hogy az említett kompetenciák a coach hivatás alapvető kritériumai, ahogyan az alkalmazkodás készsége is. Így a szervezeti támogató programban részt vevő civil csoportok arra is számíthatnak – akár „utolsó percesek”, azaz minden rendelkezésre álló időt kihasználva készülnek el feladataikkal, akár „előrelátó” stratégiát választanak, azaz nagyobb energiát fordítanak az előkészítés folyamataira –, hogy a coach minden esetben ehhez igazodva támogatja majd őket céljaik elérésében.

Természetesen, a szervezetnek is meg kell felelnie bizonyos feltételeknek, hogy a programban való részvételük sikeres legyen, azaz hasznos legyen számukra a coach segítsége és ennek révén a részvétel a nemzetközi ifjúsági projektben. Ilyen a nyitottság, a kíváncsiság az új tapasztalatokra, a miénktől eltérő kultúra, hagyományok, gondolkodásmód megismerésére. És persze, magabiztos angol nyelvtudású munkatárs vagy önkéntes nélkül sem lehet hatékony tapasztalatcserére számítani, hiszen **a cél: nemzetközi környezetben ismerkedni, tanulni, együtt gondolkodni!**

HÁTRÁNYOS HELYZETBŐL BEKAPCSOLÓDNI

Szervezeti coaching program valósul meg az Erasmus+ program ifjúsági területét koordináló nemzeti irodák együttműködésével. Ennek célja, hogy minél több hátrányos helyzetű fiatal kapcsolódhasson be nemzetközi ifjúsági projektekbe. A Tempus Közalapítvány, azaz a magyar nemzeti iroda az említett csoporton belül a fogyatékosággal és tartós egészségügyi problémákkal élő fiatalok bevonására és ennek révén társadalmi befogadásukra fókuszál. Az elmúlt évben öt speciális igényű fiatalokkal foglalkozó szervezet kapott lehetőséget arra, hogy külső szakember készítse fel őket Erasmus+ ifjúsági projektek tervezésére, megvalósítására.

„SZÓLJANAK BELE AZ ŐKET ÉRINTŐ DÖNTÉSEKBE!”

Hogy miért érdemes nemzetközi projektekbe bekapcsolódnia egy fogyatékossgal és tartós egészségügyi problémákkal élő fiatalokkal dolgozó szervezetnek? „Az, hogy egyáltalán mit jelent a fogyatékossg az érintettek és a többségi társadalom számára, manapság országoként és kultúráként nagyon eltérő lehet” – mondja Sebő Gergő szakmai koordinátor, tapasztalt projektmegvalósító, aki többek között az Együtttható Egyesület Erasmus+ által támogatott nemzetközi ifjúsági csereprogramját is kísérte. – **„Lehetőség nyílik rá, hogy közösen gondolkodjunk azon, hogyan lehetne a fogyatékossgal élő emberekkel kapcsolatos sztereotípiákat és előítéleteket feloldani, és éppen ezekre a kérdésekre adott válaszokban rejtőzhet a megoldás. Fontos, hogy a fiatalok elég bátrak legyenek ahhoz, hogy hallassák a hangjukat, és képviseljék magukat az őket érintő döntések meghozatalában.”**

És ha egy coach segítségével sikerül egy nemzetközi projekthez csatlakozni, akkor kezdődik csak el az igazi munka! „Elsősorban azt javaslom mindenkinek, hogy bizonyos tapasztalatok hiányától ne ijedjen meg” – szögezi le Sebő Gergő. – „Merjen tanácsot kérni, gyakorlott segítőköt bevonni, a helyszín kiválasztásától kezdve, mert azt bizony meg kell nézni, ellenőrizni, hogy valóban akadálymentes-e; a logisztikán át, azaz például ki hogyan jut el a szálláshelyre; a napi programok kialakításáig. Utóbbiról biztosan állítom, kis csoportokban érdemes dolgozni, a csapatmunka bizonyul

minden programban a leghatékonyabbnak, így például van lehetőségük a konfliktuskezelést szerepjátékokkal gyakorolni, vagy az úgynevezett aktív hallgatás készségét fejleszteni, amely minden szociális munka alapja. De legalább ilyen fontos, hogy legyenek kötetlen, informális beszélgetések és együttlétek is.”

SZEKERES P. MÓNIKA

Esélyegyenlőség és társadalmi befogadás az Erasmus+ program ifjúsági területén

- Az Erasmus+ programban speciális igényekre (pl. személyi asszisztens, segédeszköz bérlése stb.) és rendkívüli költségekre (pl. mentor, coach, vízum stb.) külön támogatás igényelhető.
- Az anyagi támogatáson kívül számos más módon is támogatható a hátrányos helyzetű fiatalok nemzetközi projektekben való részvételének elősegítése:
  - o Előkészítő látogatás
  - o Kísérő személyek
  - o További csoportvezetők
  - o Mentorálás
  - o Nyelvi támogatás

További információ és jelentkezés a szervezeti támogató programra:

www.eplusifjusag.hu/hu/social

ÚJ UNIÓS PROGRAM A SZOLIDARITÁS JEGYÉBEN

Egyénileg vagy csoportosan, önkéntesként vagy munkavállalóként... Az Európai Unió a szolidaritás jegyében indította el új programját. Az Erasmus+ önkéntességet felváltó Európai Szolidaritási Testület az önkéntes szolgálaton kívül munkavállalási és gyakornoki lehetőségeket is elérhetővé tesz. A projektek egy része nemcsak nemzetközi szinten valósulhat meg, hanem belföldi közösségi problémákra is reagálhat.

**EURÓPAI
SZOLIDARITÁSI
TESTÜLET**

MI AZ EURÓPAI SZOLIDARITÁSI TESTÜLET?

A Testület (European Solidarity Corps) az Európai Bizottság új programja, amellyel a 18-30 év közötti fiatalokat szeretnék szolidaritási projektekbe bevonni. A Testület révén a fiatalok kifejezhetik társadalmi elköteleződésüket, miközben hasznos tapasztalatokra és képességekre tehetnek szert, a szervezetek pedig a lelkes fiatalok segítségével, új meglátásaiból profitálhatnak. A projektek szociális témákat fedhetnek le, migrációval kapcsolatos vagy környezetvédelmi problémáktól kezdve edukációs témákon át a fiatalokat érintő kérdésekig.

Az Európai Unió a Testület révén szeretné erősíteni az európai kohéziót, szolidaritást, külön hangsúlyt fektet a társadalmi befogadásra és a hátrányos helyzetű fiatalok integrálására, aktivizálására, valamint a nem formális és informális tanulásra. Mivel céljai eléréséhez

nem csak az önkéntesség nyújtotta lehetőségeket szeretné kihasználni, az Európai Bizottság kibővítette a megpályázható projekttípusok sorát: a szervezetek és a fiatalok immár olyan projektekben is részt vehetnek, amelyek **munkavállalással vagy gyakornoki tevékenység végzésével** járnak.

A Szolidaritási Testület 2018-2020-as periódusára 375,6 millió euró áll rendelkezésre.

MÁS, MINT AZ EURÓPAI ÖNKÉNTES SZOLGÁLAT

Az önkéntes rendszer kialakításához az Európai Bizottság sokat merített a korábbi Európai Önkéntes Szolgálat alatt gyűjtött tapasztalatokból, s miközben megtartotta annak néhány sajátosságát, új opciókkal bővítette ki a palettát: az egyéni önkéntesség mellett megjelent a csoportos forma is, valamint nemcsak külföldi, hanem hazai projekthez is csatlakozhatnak a fiatalok.

Egyéni önkéntesség során a szervezetek 2-12 hónapos projektet valósíthatnak meg, amely során az önkéntes heti 30-38 órán át segíti a szervezet munkáját. (Hátrányos helyzetű fiatalok esetében lehetőség van rövidebb, 2 hét és 2 hónap közötti projekt megszervezésére is.) Az egyéni önkéntesség lehetővé teszi, hogy a fiatal részt vegyen a nonprofit szervezet által kitűzött célok megvalósításában, növelje saját társadalmi felelősségérzetét, valamint informális úton sajátítsa el új kompetenciákat és tudást.

PÁLYÁZATTÍPUSOK:

1. Önkéntesség:
  - a. egyéni
  - b. csoportos
2. Munkavállalás
3. Gyakornoki tevékenység
4. Szolidaritási projekt

Csoportos önkéntesség révén arra van lehetőség, hogy egy 10-40 fős csapat 2 hét és 2 hónap közötti időszak alatt oldjon meg olyan felmerülő problémákat, amelyek az EU éves prioritásaihoz kötődnek. Ilyen lehet például egy kulturális örökség helyreállítása természeti katasztrófa után vagy kihalás szélén lévő állatok védelme. A projektípus előnye, hogy csoportos, így be tudja vonni azokat a fiatalokat, akik jobban szeretnek más fiatalokkal együtt dolgozni, valamint rövid, így azok is részt vállalhatnak benne, akik nem tudnak hosszú ideig elköteleződni. Hogy a projekt interkulturális jellege megmaradjon, a csapat legalább negyede külföldi kell, hogy legyen.

Önkéntesség során a program biztosítja az utazási költséget, az ellátást, a lakhatást és az önkéntes zsebpénzét, valamint nyelvtanulási támogatást is nyújt.

NEM CSAK A CIVIL SZFÉRA INDÍTHAT PROJEKTET

A Testület a civil szféra mellett nyitni szeretne más (esetleg profitorientált) szervezetek felé, akik aktívan szerepet vállalnak szolidaritási témákban.

A gyakornoki program keretein belül olyan fiatalokat fogadhatnak, akiknek még nincs (teljes körű) tapasztalatuk az adott területen, betanítást igényelnek, és 2-6 hónapig részt tudnak vállalni a szervezet életében.

Munkavállalás során tapasztaltabb fiatalokat fogadhat a szervezet 3-12 hónapos időszakra. Habár a fizetést mindkét esetben a szervezetnek kell állnia, támogatást kérhet például utazási vagy projektmenedzsment költségekre, valamint olyan kiadásokra, amelyek a hátrányos helyzetű fiatalok bevonásával járnak. Nemcsak külföldi, hanem belföldi szervezetekhez is csatlakozhatnak a fiatalok.

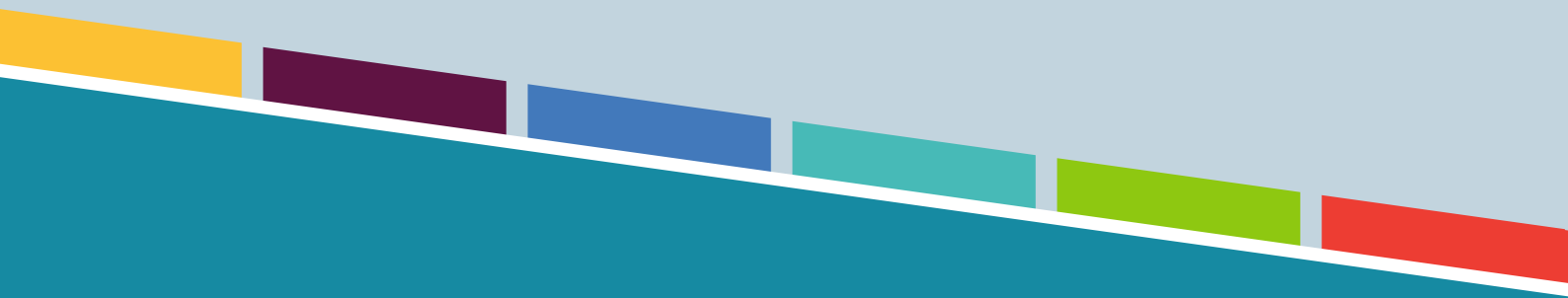
A FIATALOK IS AKTIVIZÁLÓDhatnak

A szolidaritási projektek a hazai, közösségi szintű problémákra való reagálást teszik lehetővé. Szolidaritási projektek során minimum 5 fiatal dolgozik együtt 2-12 hónapon keresztül: a fiatalok fogalmazzák meg a projekt céljait és dolgozzák ki a megvalósításhoz szükséges lépéseket. Szervezetek ebben az esetben csak adminisztratív támogatást nyújthatnak a csapatnak.

HARGITAI ÁGNES

További tippek és információk:
www.eusolidaritycorps.hu

Erasmus+